

403221

เคมีอินทรีย์

*Spectroscopic Identification of
Organic Compounds*

ผศ. ดร. วราภรณ์ พาราสุข

403221-spectroscopy

1

Spectroscopic Methods

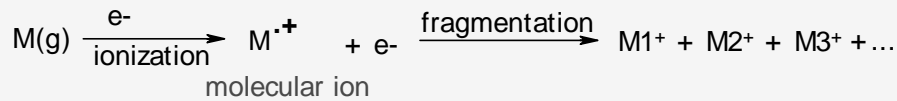
- Mass spectrometry
- UV-visible spectroscopy
- Infrared spectroscopy
- Nuclear Magnetic Resonance spectroscopy

403221-spectroscopy

2

Mass spectrometry

- Mass spectrometer ทำให้โมเลกุลก๊าซเปลี่ยนเป็น ion (ionization) โดยการชนด้วยลำอิเล็กตรอน
- molecular ion อาจแตกเป็นส่วนย่อยลง (fragmentation) บางส่วนมีประจุบวก

403221-spectroscopy

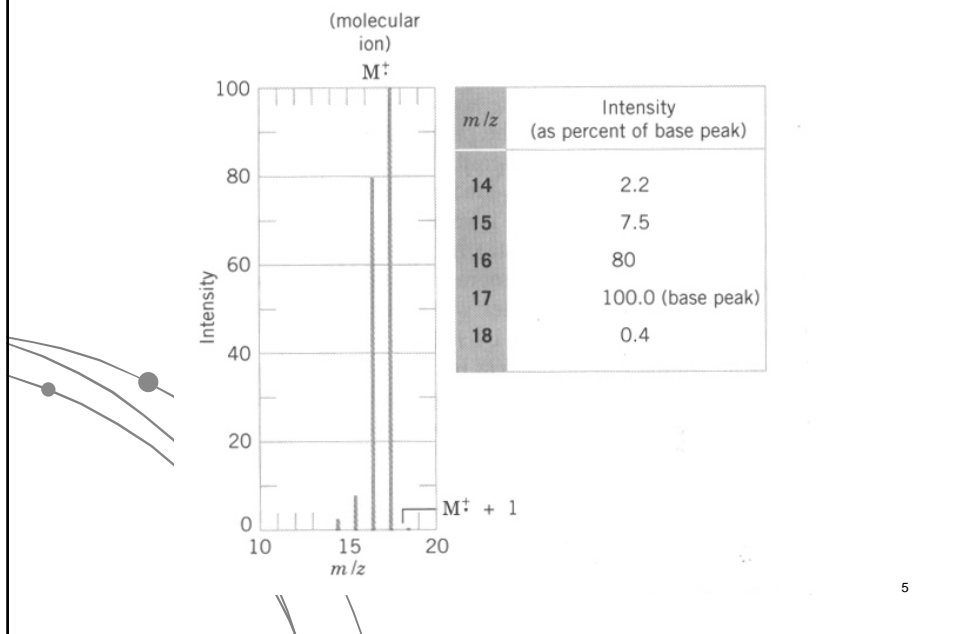
3

- Mass spectrometry วิเคราะห์ ions ที่เกิดขึ้นรายงานผลเป็น ค่าอัตราส่วนมวลต่อประจุ m/Z
- Ions ส่วนใหญ่มีประจุ +1 ดังนั้นค่า m/Z คือมวลของ ion
- **Mass spectrum** คือ ตารางหรือกราฟแสดงค่าความเข้มสัมพัทธ์ (relative intensity) ของสัญญาณที่แต่ละค่า m/Z
- **base peak** : สัญญาณที่มีความเข้มสูงที่สุดคิดเป็น 100%
- relative intensity ของ ion อื่นคิดเป็นอัตราส่วน % ของ base peak

403221-spectroscopy

4

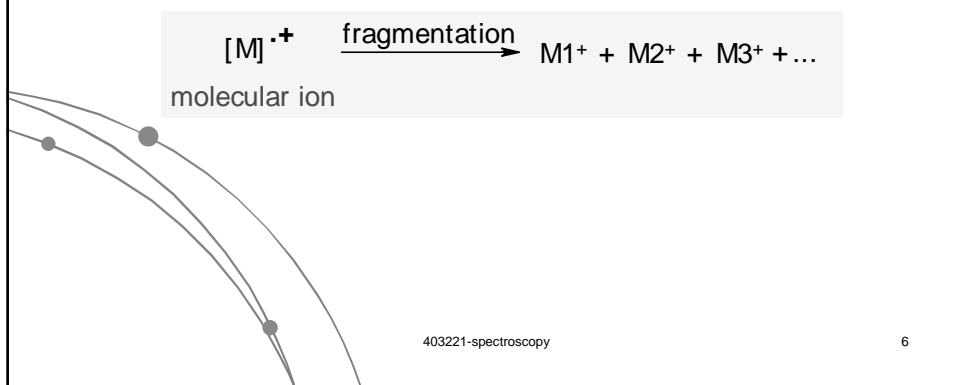
mass spectrum ของ NH₃ ในรูปแบบกราฟ และ ตาราง

5

Fragmentation

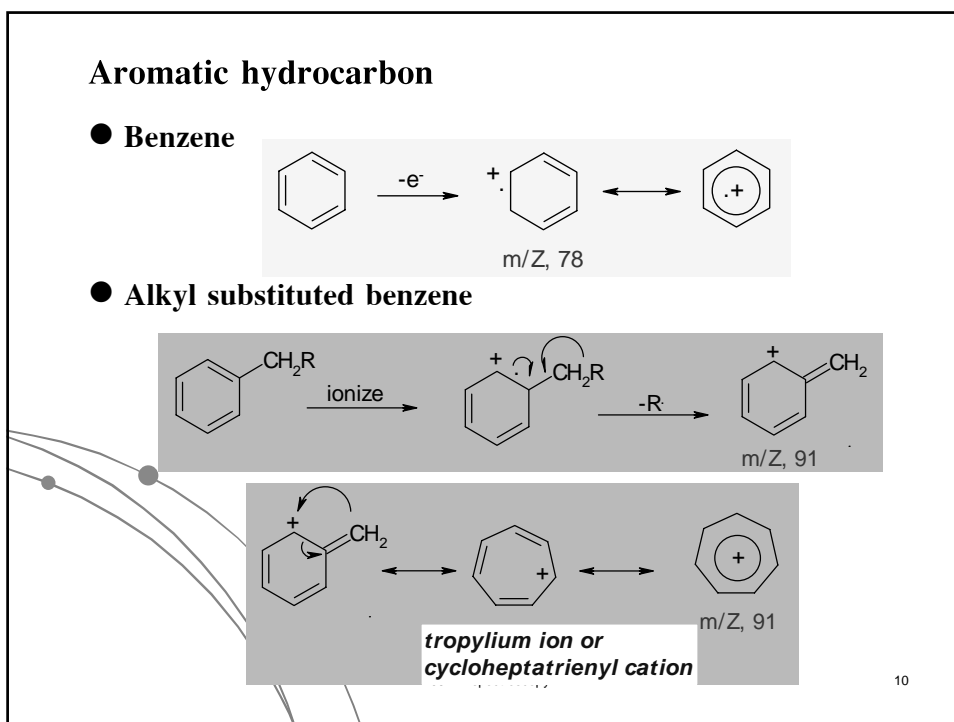
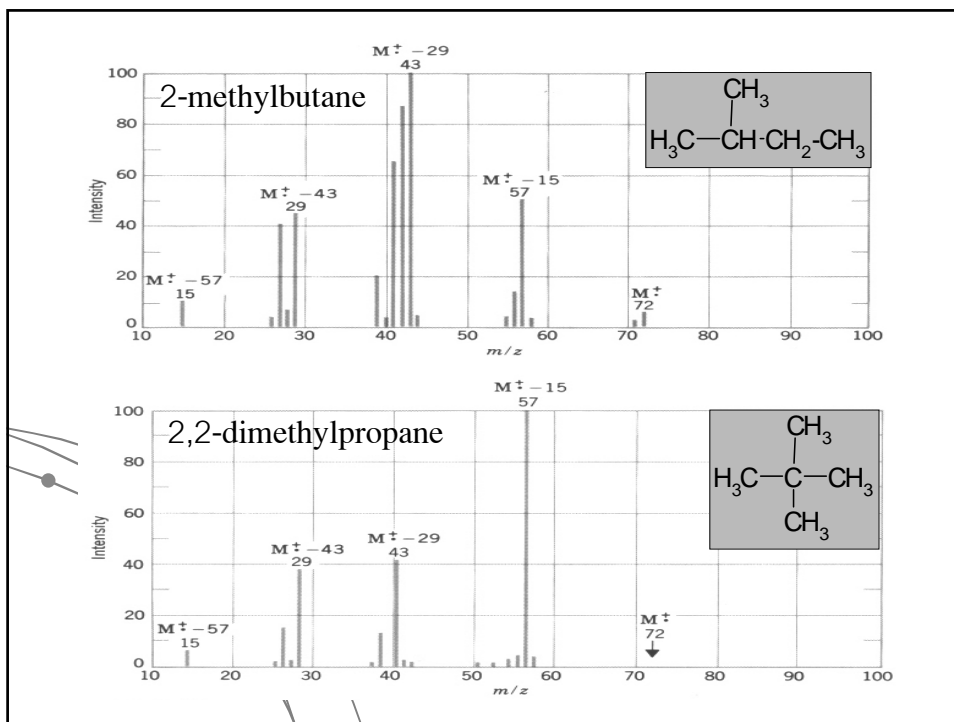
- มักแตกพันธะที่ทำให้เกิด ion ที่เสถียร
- ion ที่เสถียรจะให้ความเข้มของสัญญาณสูง

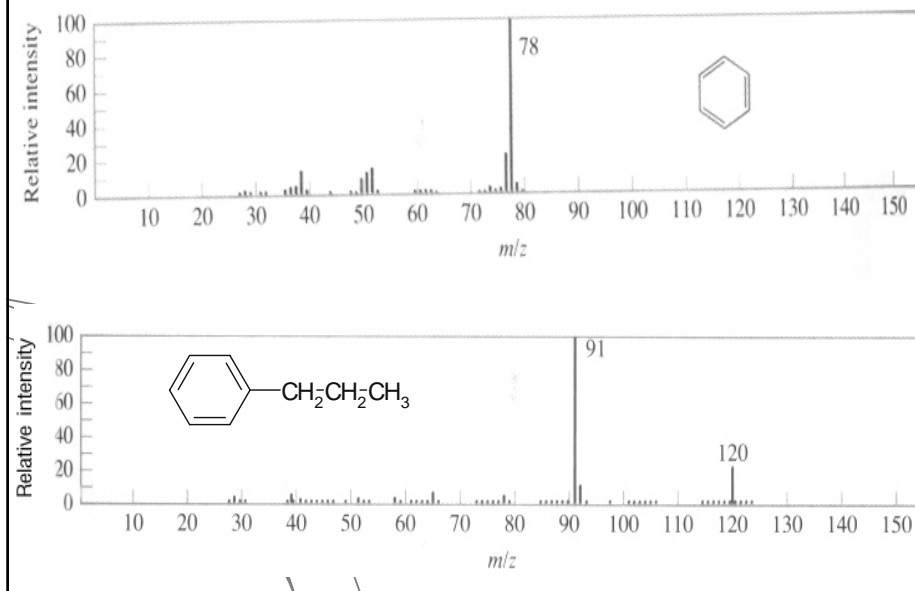
403221-spectroscopy

6

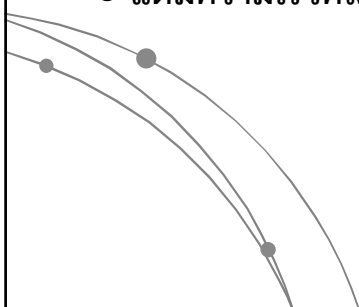

● MS aromatic compound

Electromagnetic Waves

- คลื่นแสงช่วงต่างๆ เช่น ช่วงที่มองเห็นได้ (visible) ช่วงอัลตราไวโอเล็ต ช่วงอินฟราเรด เป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า
- คลื่นเหล่านี้มีความยาวคลื่นแตกต่างกัน
- แต่มีความเร็วคลื่นเท่ากันคือ $3 \times 10^{10} \text{ cm.s}^{-1}$

Electromagnetic Waves

- ความถี่คลื่นสัมพันธ์กับความยาวคลื่นตามสมการ

$$v = c/\lambda$$

เมื่อ v คือ ความถี่คลื่นในหน่วย Hz
(hertz คือจำนวนรอบต่อวินาที)

λ คือความยาวคลื่นในหน่วย m

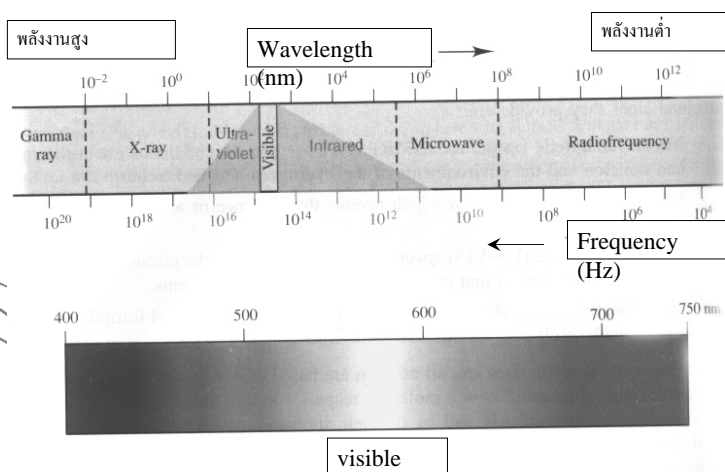
c คือความเร็ว $3 \times 10^8 \text{ m.s}^{-1}$

- ดังนั้นรังสีที่มีความยาวคลื่นสั้นก็จะมีความถี่สูง

403221-spectroscopy

13

Electromagnetic Spectrum

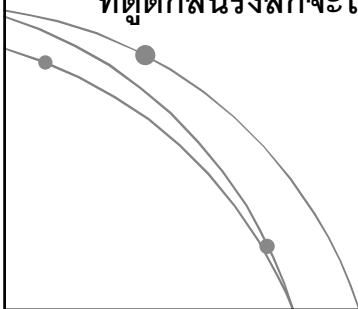

403221-spectroscopy

14

Electromagnetic Waves

- เมื่อรังสีเดินทางผ่านไปยังสาร รังสีนั้นอาจถูกดูดกลืน หรือส่งผ่านออกไป
- เนื่องจากรังสีแม่เหล็กไฟฟ้าเป็นพลังงานรูปหนึ่ง โมเลกุลที่ดูดกลืนรังสีก็จะได้รับพลังงานเพิ่มขึ้น

403221-spectroscopy

15

Electromagnetic Waves

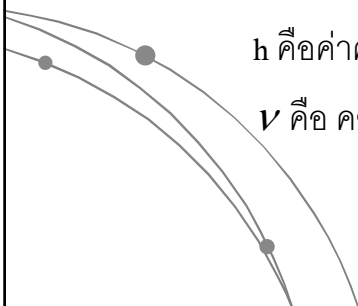
- พลังงานที่โมเลกุลได้รับเพิ่มขึ้นสัมพันธ์กับความถี่ของรังสีตามสมการ

$$\Delta E = h\nu$$

เมื่อ ΔE คือพลังงานที่ได้รับในหน่วย J (joule)

h คือค่าคงที่ของ Planck มีค่า 6.626×10^{-34} J.s

ν คือ ความถี่คลื่นในหน่วย Hz

403221-spectroscopy

16

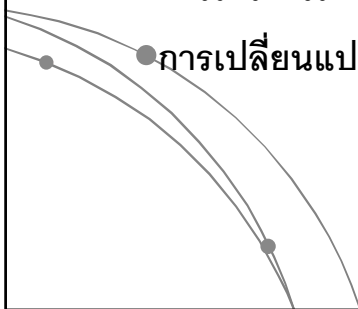
Electromagnetic Waves

- พลังงานที่เพิ่มขึ้นนี้จะทำให้โมเลกุลเกิดการเปลี่ยนแปลงเช่น

การสั่น หรือหมุนของอะตอม

การเปลี่ยนระดับพลังงานของอิเล็กตรอน

การเปลี่ยนแปลง spin ของนิวเคลียส

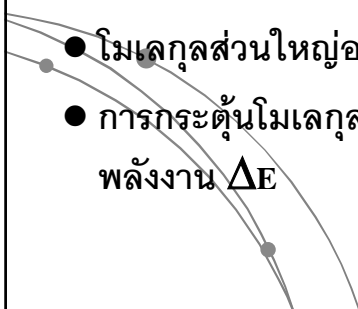
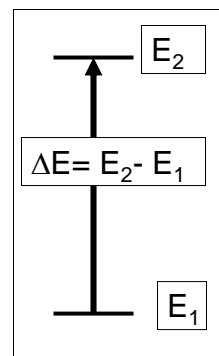

403221-spectroscopy

17

Spectroscopy

- การศึกษา interaction ระหว่างพลังงาน (radiant energy) กับวัตถุ หรือโมเลกุล
- รังสีที่ถูกดูดกลืนต้องมีพลังงานเท่ากับผลต่างของพลังงาน 2 สภาวะที่เกี่ยวข้อง
- โมเลกุลส่วนใหญ่อยู่ในสภาวะ E_1
- การกระตุ้นโมเลกุลไปสู่สภาวะ E_2 ต้องใช้พลังงาน ΔE

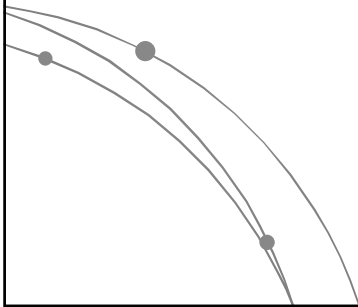

403221-spectroscopy

18

Spectroscopy

- สเปกตรัม (spectrum) ของสารประกอบคือ plot ที่แสดงปริมาณรังสีแม่เหล็กไฟฟ้าที่ถูกดูดกลืน (หรือส่งผ่าน) ที่ความถี่ต่างๆ ในช่วงที่สนใจ มีลักษณะเฉพาะสำหรับสารประกอบแต่ละชนิด

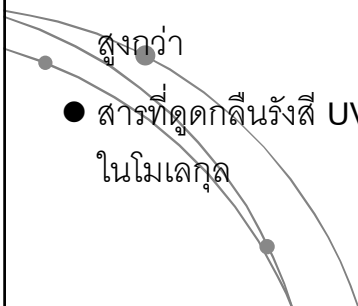

403221-spectroscopy

19

UV-visible Spectroscopy

- รังสี ultraviolet ความยาวคลื่น $\lambda = 100-400 \text{ nm}$ (10^{-9} m)
- รังสี visible ความยาวคลื่น $\lambda = 400-800 \text{ nm}$
- พลังงานช่วงรังสี UV-visible จะทำให้อิเล็กตรอนเกิดการเปลี่ยนสถานะจาก orbital ที่ระดับพลังงานต่ำไปสู่ orbital ที่มีพลังงานสูงกว่า

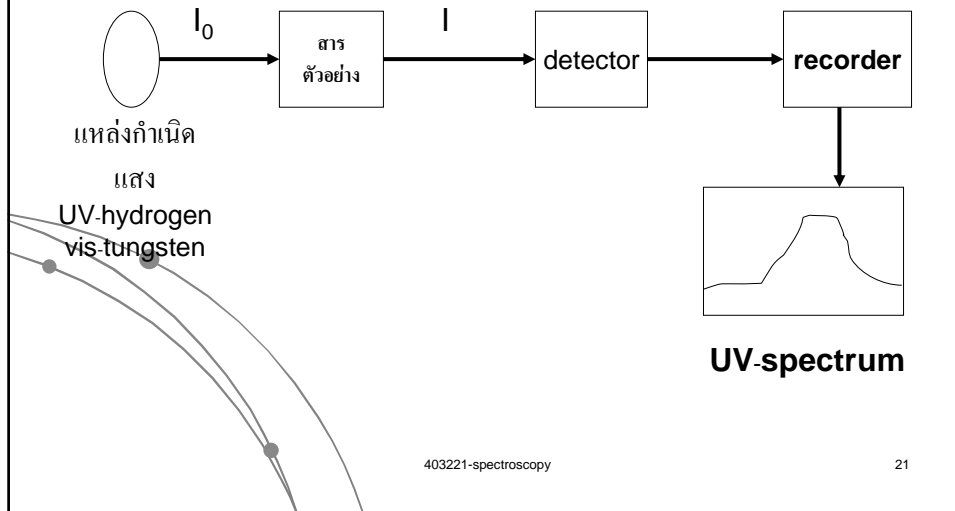

- สารที่ดูดกลืนรังสี UV-visible คือสารที่มีพันธะคู่หรือพันธะสามในโมเลกุล

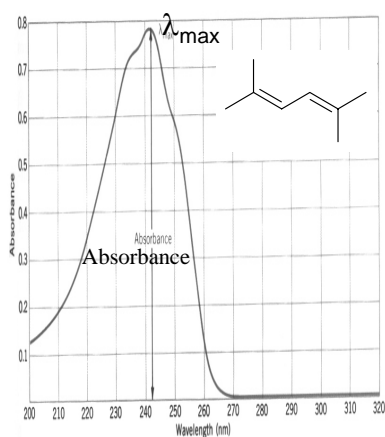
403221-spectroscopy

20

● หลักการทำงานของ UV-visible spectrometer

UV-visible spectrum

● λ_{max} ความยาวคลื่นที่มีการดูดกลืนรังสีมากที่สุด

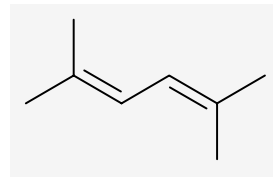
● Absorbance $A = \log(I_0/I)$
 $A = \epsilon c L$

ϵ = molar absorptivity ($M^{-1}cm^{-1}$)

c = molar concentration

L = ความยาวของเซลล์บรรจุสาร

- ข้อมูลจาก UV-vis spectrum ของ 2,5-dimethyl-2,4-hexadiene

$\lambda_{\text{max}}^{\text{methanol}}$ 242.5 nm ($\epsilon = 13,100 \text{ M}^{-1}\text{cm}^{-1}$)

- ตัวทำละลายที่ใช้ต้องไม่ดูดกลืนรังสีช่วง UV-visible เช่น

methanol ethanol chloroform

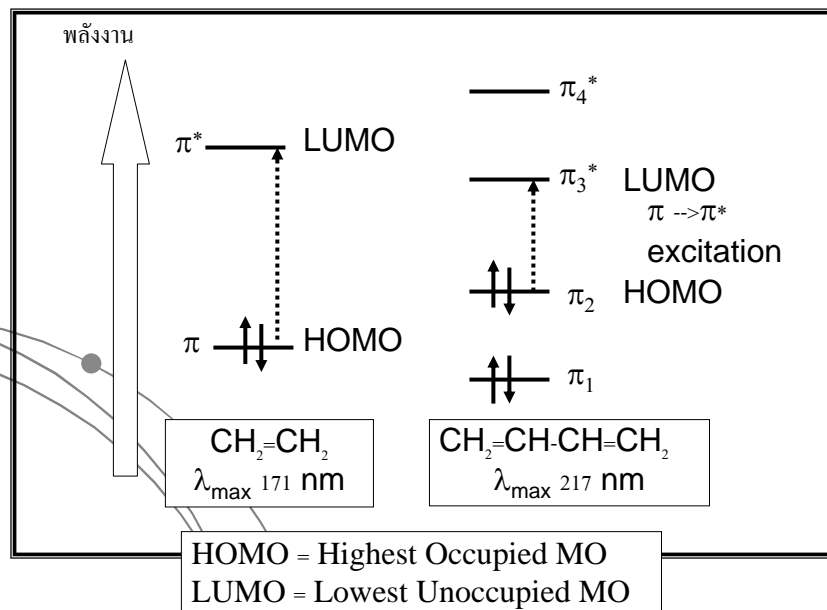
- UV-visible spectrum บางครั้งเรียกว่า electronic spectrum

เพราะเกี่ยวข้องกับกระบวนการกระตุ้นอิเล็กตรอน

403221-spectroscopy

23

- การดูดกลืน UV-visible ของแอลคีน

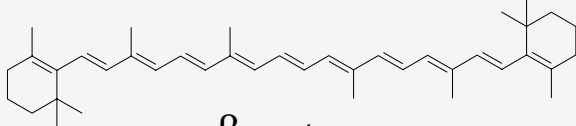
24

การดูดกลืน UV-visible ของแอลคีน

- สารประกอบที่มีพันธะ π การกระตุ้นอิเล็กตรอนเกิดจากระดับ $\pi \rightarrow \pi^*$
- alkene และ non-conjugated diene มี $\lambda_{\max}$ ต่ำกว่า 200 nm
- conjugated multiple bond มี $\lambda_{\max}$ สูงกว่า 200 nm
- สารประกอบที่มีจำนวน conjugated multiple bond มากขึ้น จะดูดกลืนรังสีที่มีความยาวคลื่นยาวขึ้น

403221-spectroscopy

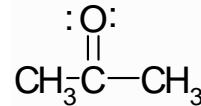
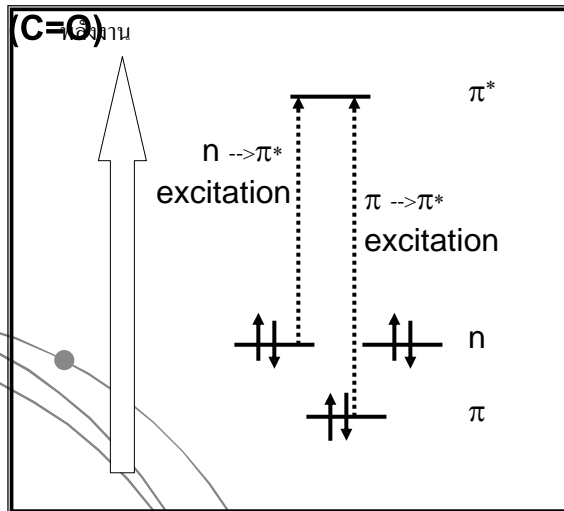
25

สารประกอบ	$\lambda_{\max}$	$\epsilon_{\max}$
$\text{H}_2\text{C}=\text{CH}_2$ ethene	171	15,530
$\text{H}_2\text{C}=\text{CH}-\text{CH}=\text{CH}_2$ 1,3-butadiene	217	21,000
$\text{H}_2\text{C}=\text{CH}-\text{CH}=\text{CH}-\text{CH}=\text{CH}_2$ 1,3,5-hexatriene	274	50,000
 β -carotene	497	

403221-spectroscopy

26

การดูดกลืน UV-visible ของสารประกอบคาร์บอนิล

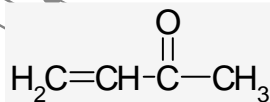
403221-spectroscopy

27

การดูดกลืน UV-visible ของสารประกอบคาร์บอนิล

(C=O)

- acetone ดูดกลืนรังสีที่ λ_{max} 280 nm, ϵ_{max} 15
- การดูดกลืนนี้เกิดจากการกระตุ้นอิเล็กตรอนจากระดับ $n \rightarrow \pi^*$
- สารประกอบที่มี C=C conjugate กับ C=O มีการกระตุ้นอิเล็กตรอนทั้งจาก $n \rightarrow \pi^*$ และ $\pi \rightarrow \pi^*$

$n \rightarrow \pi^*$ λ_{max} 324 nm $\epsilon_{\text{max}} = 24$

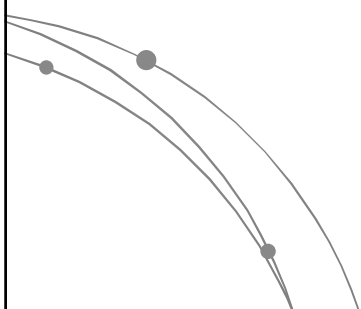
$\pi \rightarrow \pi^*$ λ_{max} 219 nm $\epsilon_{\text{max}} = 3600$

403221-spectroscopy

28

UV-visible spectrum บอกอะไรเราบ้าง

- สารอินทรีย์ที่ดูดกลืนรังสี UV-visible มีความไม่อิ่มตัว
- สารอินทรีย์ที่ดูดกลืนรังสี UV-visible ที่ความยาวคลื่นสูง มี conjugated π system

403221-spectroscopy

29

Infrared Spectroscopy

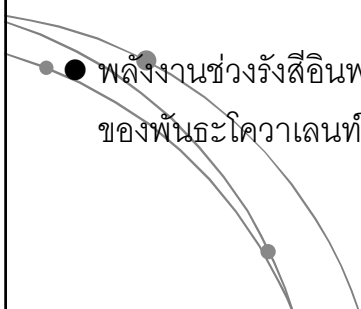
- รังสีอินฟราเรดคือรังสีในช่วง

ความยาวคลื่น

$$\lambda = 2-50 \mu\text{m} (10^{-6} \text{ m})$$

ความถี่(wavenumber)

$$\bar{\nu} = 1/\lambda = 4000-500 \text{ cm}^{-1}$$

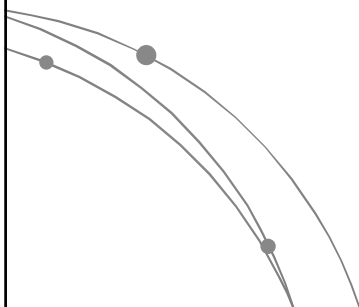

- พลังงานช่วงรังสีอินฟราเรดจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการสั่นของพันธะโคเวเลนต์ในโมเลกุล

403221-spectroscopy

30

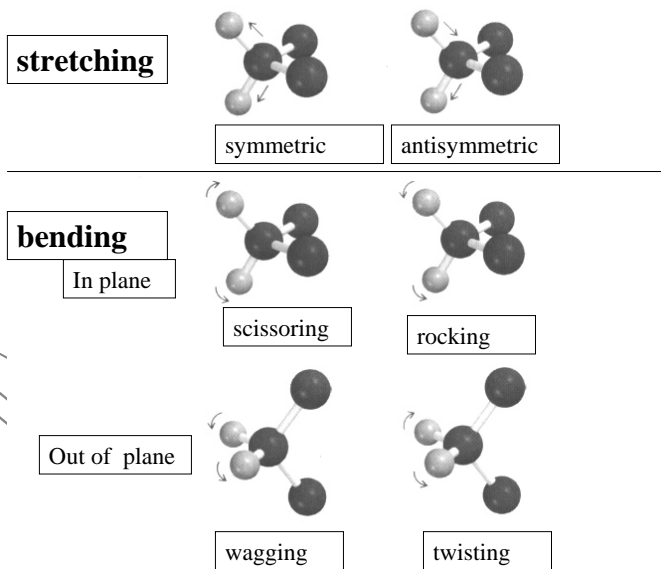
- โมเลกุลสารอินทรีย์จะมีการสั่น (vibration) 2 แบบคือ
  - bond stretching (ยืด-หด)
  - angle bending (งอ) ใช้พลังงานต่ำกว่าการสั่นแบบ stretching

403221-spectroscopy

31

- ตัวอย่างของการสั่นพันธะแบบต่างๆ

32

● ความถี่ของรังสี Infrared ที่ถูกดูดกลืนขึ้นกับ

1. ชนิดของการสั่น

การสั่นแบบ stretching ดูดกลืนรังสีในช่วงความถี่สูงกว่าแบบ bending

2. มวลของอะตอมที่สร้างพันธะ

มวลอะตอมมาก ดูดกลืนรังสีในช่วงความถี่สูง

C-H stretching 2900cm^{-1}

O-H stretching 3600cm^{-1}

3. ความแข็งแรงของพันธะ

การสั่นของพันธะสามดูดกลืนรังสีในช่วงความถี่สูงกว่าพันธะคู่

C≡C stretching 2200 cm^{-1}

C=C stretching 1660 cm^{-1}

C-C stretching 1200 cm^{-1}

403221-spectroscopy

33

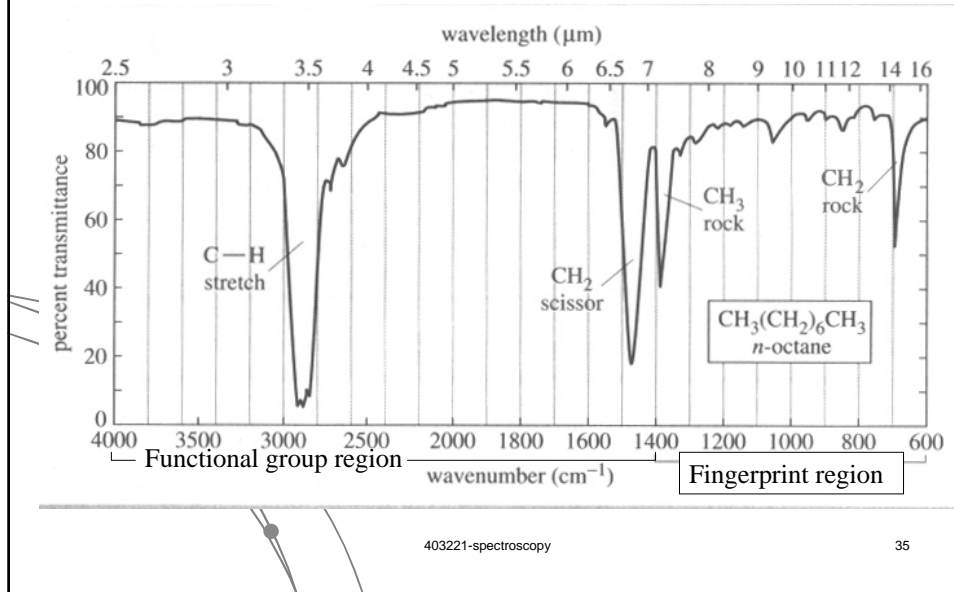
● Infrared spectrum หรือ IR spectrum คือกราฟที่ plot ระหว่างปริมาณรังสีที่ถูกดูดกลืน (absorbance) หรือที่ผ่านออกมา (%transmittance) กับ ความถี่หรือความยาวคลื่น

● Infrared spectrum ค่อนข้างซับซ้อนเพราะแต่ละพันธะสามารถเกิดการสั่นได้หลายแบบ

403221-spectroscopy

34

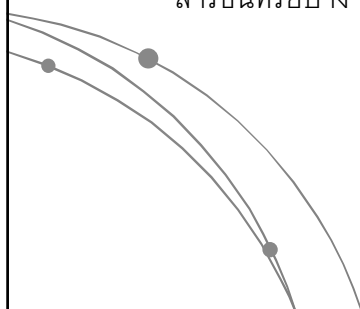
● Infrared spectrum

Infrared spectrum แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

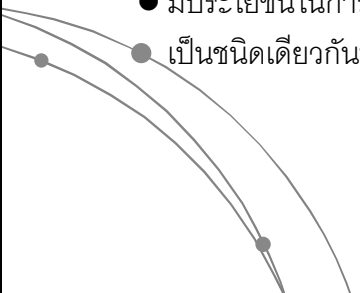
● functional group region

- ช่วงความถี่ประมาณ $1400\text{-}4000\text{ cm}^{-1}$
- เป็นช่วงพลังงานของการสั่นแบบยืด-หดพันธะในโมเลกุล
- มีประโยชน์ในการตรวจสอบว่ามี(หรือไม่มี)หมู่ฟังก์ชันใดในสารอินทรีย์บ้าง

● **fingerprint region**

- ช่วงความถี่ประมาณ $600-1400\text{ cm}^{-1}$
- ลักษณะ peak ซับซ้อน
- แสดงลักษณะเฉพาะของสาร
- มีประโยชน์ในการตรวจสอบเอกลักษณ์ของสาร เปรียบเทียบว่าเป็นชนิดเดียวกันหรือไม่

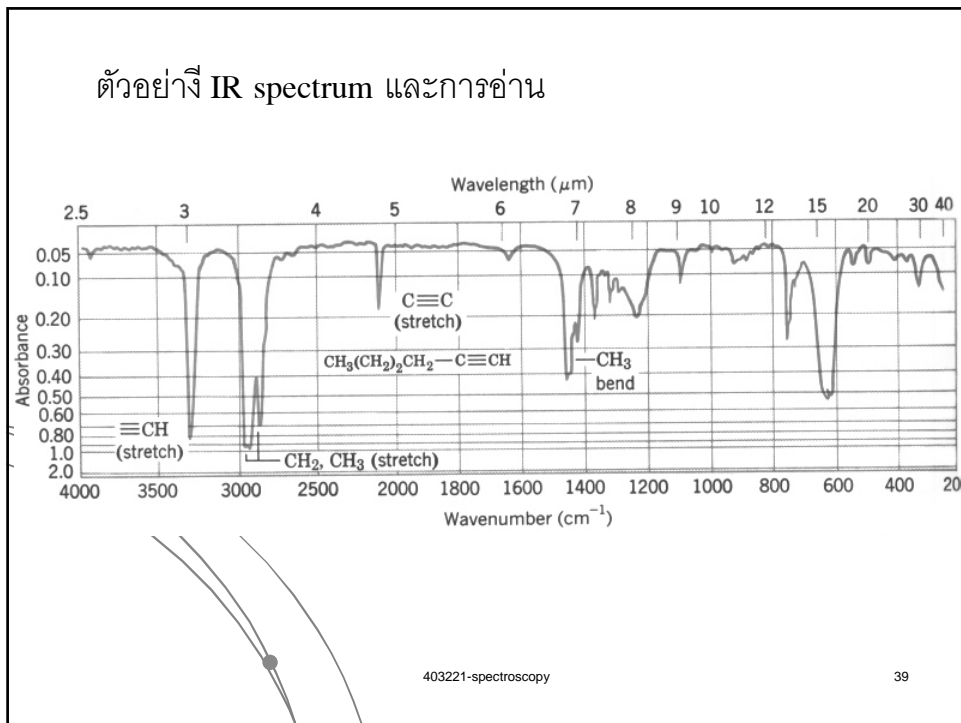
403221-spectroscopy 37

ตัวอย่างตารางแสดงค่าแถบการดูดกลืนรังสี IR

TABLE 13.4 Infrared Absorption Frequencies of Some Common Structural Units

Structural unit	Frequency, cm^{-1}	Structural unit	Frequency, cm^{-1}
Stretching vibrations			
Single bonds		Double bonds	
—O—H (alcohols)	3200–3600	$\text{C}=\text{C}$	1620–1680
—O—H (carboxylic acids)	2500–3600	$\text{C}=\text{O}$	Aldehydes and ketones 1710–1750
N—H	3350–3500		Carboxylic acids 1700–1725
$sp\text{ C—H}$	3310–3320		Acid anhydrides 1800–1850 and 1740–1790
$sp^2\text{ C—H}$	3000–3100		Acyl halides 1770–1815
$sp^3\text{ C—H}$	2850–2950		Esters 1730–1750
$sp^2\text{ C—O}$	1200		Amides 1680–1700
$sp^3\text{ C—O}$	1025–1200		
		Triple bonds	
		$\text{—C}\equiv\text{C—}$	2100–2200
		$\text{—C}\equiv\text{N}$	2240–2280
Bending vibrations of diagnostic value			
Alkenes:		Substituted derivatives of benzene:	
$\text{RCH}=\text{CH}_2$	910, 990	Monosubstituted	730–770 and 690–710
$\text{R}_2\text{C}=\text{CH}_2$	890	Ortho-disubstituted	735–770
<i>cis</i> - $\text{RCH}=\text{CHR}'$	665–730	Meta-disubstituted	750–810 and 680–730
<i>trans</i> - $\text{RCH}=\text{CHR}'$	960–980	Para-disubstituted	790–840
$\text{R}_2\text{C}=\text{CHR}'$	790–840		

ตัวอย่าง IR spectrum และการอ่าน

NMR Spectroscopy (Nuclear Magnetic Resonance Spectroscopy)

- ใช้พลังงานจากรังสีช่วงความถี่วิทยุ (radio frequency) ความถี่ประมาณ 60 ถึง 800 MHz (10^6 Hz)
- นิวเคลียสที่มีเลขอะตอม หรือ มวลอะตอมเป็นเลขคี่มี **nuclear spin**

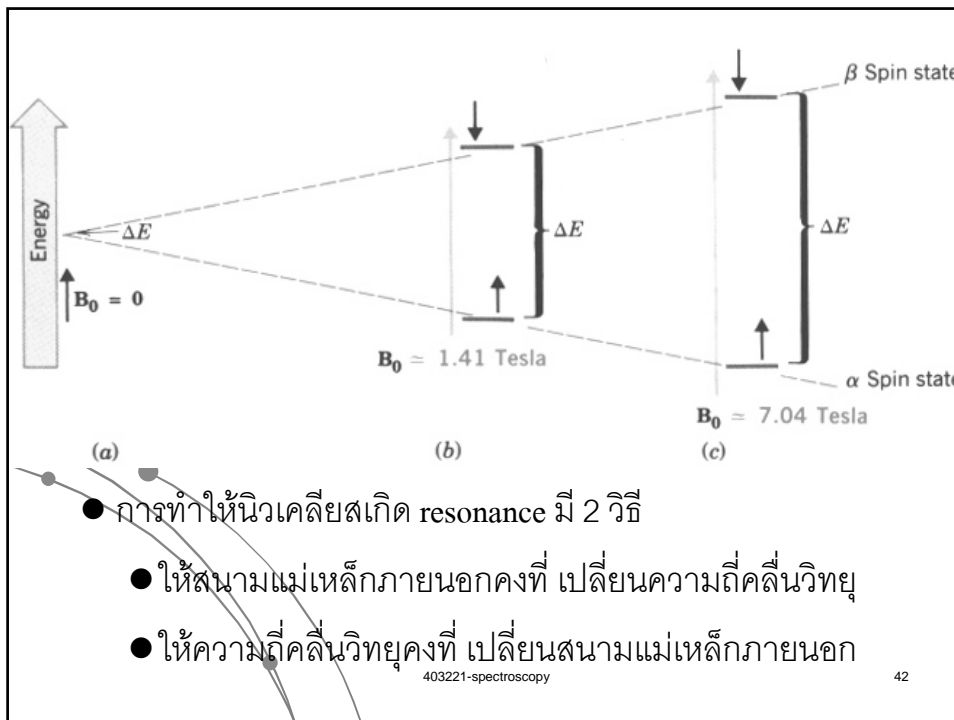
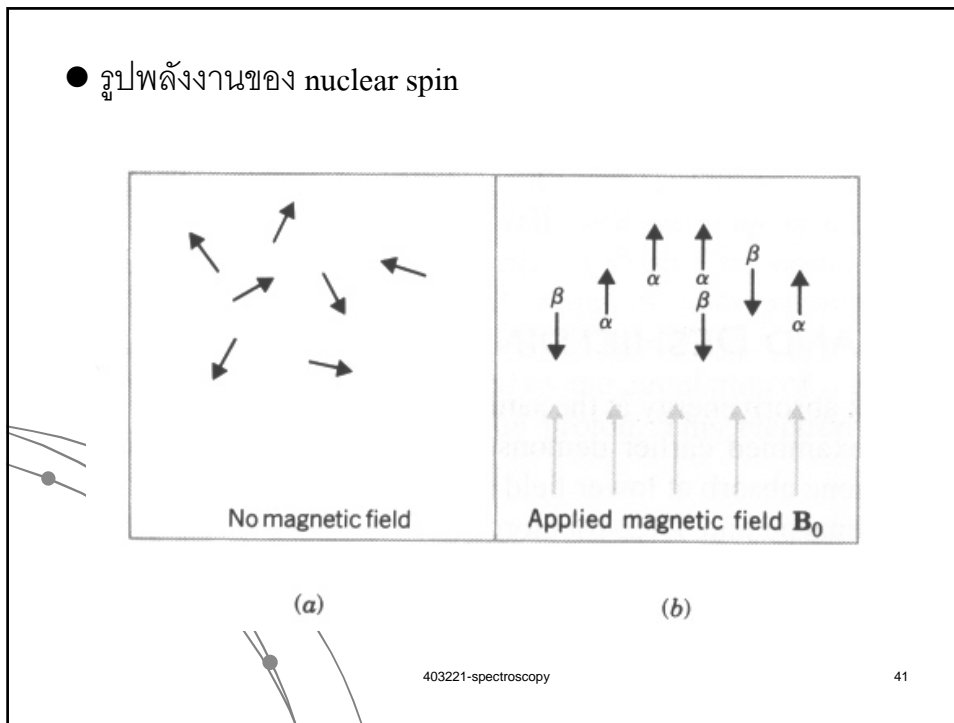
เช่น ^1H ^{13}C

- รังสีช่วงความถี่วิทยุทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง nuclear spin ของอะตอมในโมเลกุล

403221-spectroscopy

40

● รูปพลังงานของ nuclear spin

- การทำให้นิวเคลียสเกิด resonance มี 2 วิธี
  - ให้สนามแม่เหล็กภายนอกคงที่ เปลี่ยนความถี่คลื่นวิทยุ
  - ให้ความถี่คลื่นวิทยุคงที่ เปลี่ยนสนามแม่เหล็กภายนอก

Magnetic shielding by electron

- นิวเคลียสมีอิเล็กตรอนอยู่รอบๆ
- เมื่อโมเลกุลอยู่ในสนามแม่เหล็ก (H_0 , applied field) อิเล็กตรอนโคจรรอบนิวเคลียสทำให้เกิดสนามแม่เหล็กเหนี่ยวนำ ซึ่งมีทิศทางตรงข้ามกับ สนามแม่เหล็ก H_0
- สนามแม่เหล็กสุทธิ (effective field) ที่โปรตอนได้รับจึงน้อยกว่าสนามแม่เหล็ก H_0 เรียกปรากฏการณ์นี้ว่า shielding
- effective field ขึ้นกับ electron density และ โปรตอนข้างเคียง

403221-spectroscopy

43

สนามแม่เหล็กเหนี่ยวนำ (H_i)

สนามแม่เหล็กภายนอก (H_0)

Circulating electrons of σ bond

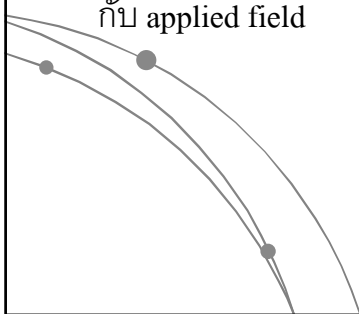
Proton

- ความเข้มของสนามแม่เหล็ก (H_i) ที่เกิดจากการเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอน มีค่าแปรตามความหนาแน่นอิเล็กตรอน

403221-spectroscopy

44

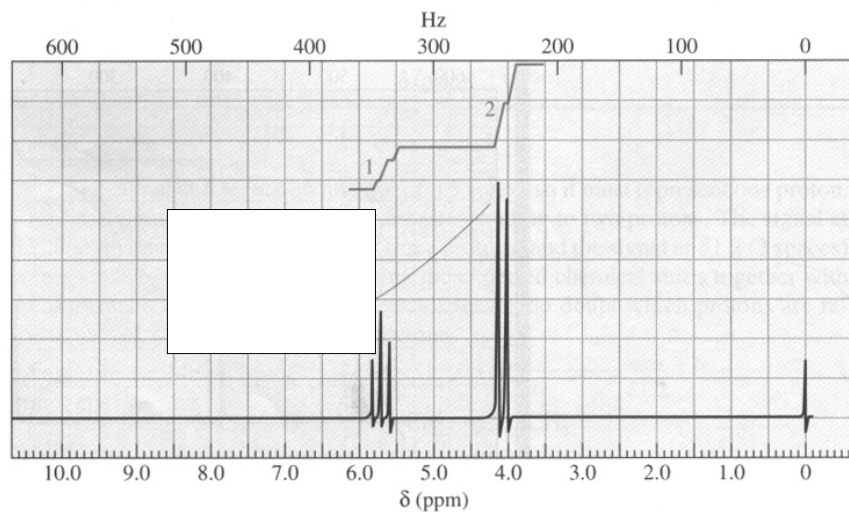
- โปรตอนที่มีสภาพแวดล้อมต่างกัน จะใช้ applied field (สนามแม่เหล็ก H_0) ต่างกันเพื่อให้ได้ effective field เท่ากัน
- ที่ความถี่คลื่นวิทยุหนึ่ง ทุกโปรตอนจะดูดกลืนรังสีที่ effective field เท่ากัน แต่ต้องใช้ applied field ต่างกัน
- NMR spectrum ที่ได้คือ กราฟระหว่างปริมาณรังสีที่ถูกดูดกลืน กับ applied field

403221-spectroscopy

45

NMR spectrum

403221-spectroscopy

46

ข้อมูลที่ได้จาก NMR spectrum

- จำนวนสัญญาณ

บอกว่าในโมเลกุลมีโปรตอนที่ต่างกันกี่ชนิด

- ตำแหน่งสัญญาณ

บอกสภาพแวดล้อมทางอิเล็กทรอนิกส์ของโปรตอนแต่ละชนิด

- ความเข้มหรือความสูงของสัญญาณ

บอกอัตราส่วนจำนวนโปรตอนแต่ละชนิด

- ลักษณะการ splitting ของสัญญาณ

บอกสภาพโปรตอนที่อยู่บนคาร์บอนข้างเคียง

403221-spectroscopy

47

จำนวนสัญญาณ

equivalent protons

-โปรตอนที่

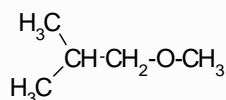
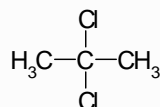
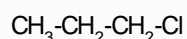
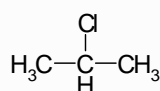
สภาพแวดล้อม

เหมือนกัน

-ให้สัญญาณใน NMR spectrum ที่ตำแหน่ง

เดียวกัน

จำนวนชนิดของโปรตอน/
จำนวนสัญญาณ

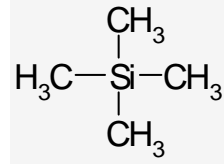

403221-spectroscopy

48

ตำแหน่งสัญญาณ Chemical shift (δ , ppm) ใช้ระบุตำแหน่งสัญญาณใน NMR spectrum เทียบกับสารมาตรฐาน tetramethylsilane (TMS)

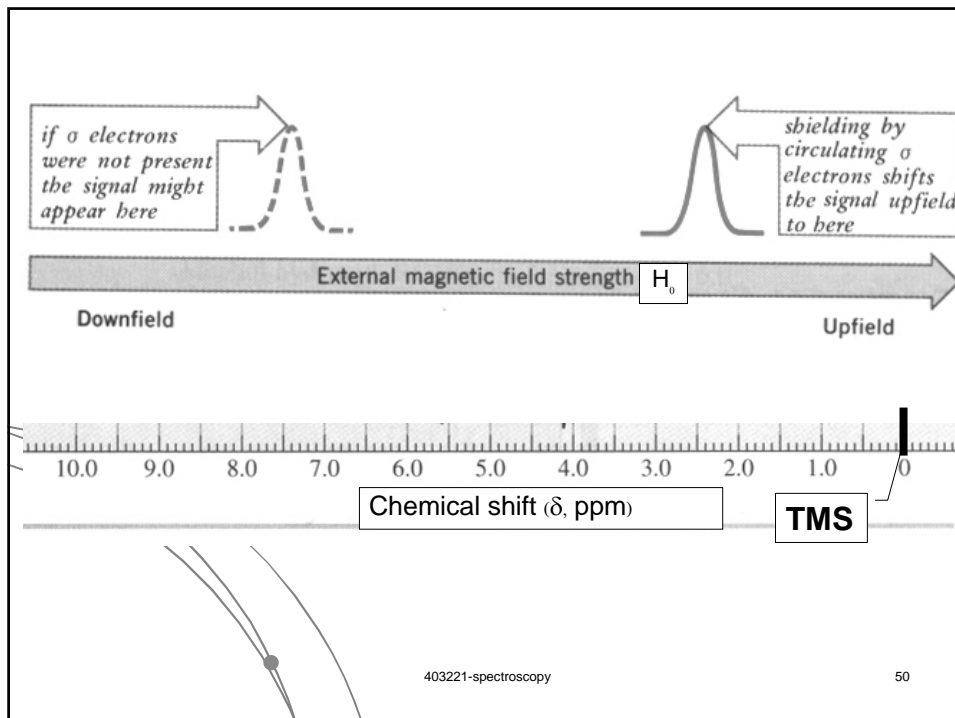
- มีโปรตอนชนิดเดียว 1 สัญญาณ
- ให้สัญญาณที่บริเวณสนามแม่เหล็กสูงกว่าสารอินทรีย์อื่น
- กำจัดง่าย
- ไม่เกิดปฏิกิริยากับสารอินทรีย์

กำหนดตำแหน่งสัญญาณของ TMS ที่ $\delta = 0$ ppm

NMR spectrum โดยทั่วไปแสดง scale ตั้งแต่ $\delta = 0-10$ ppm

403221-spectroscopy

49

403221-spectroscopy

50

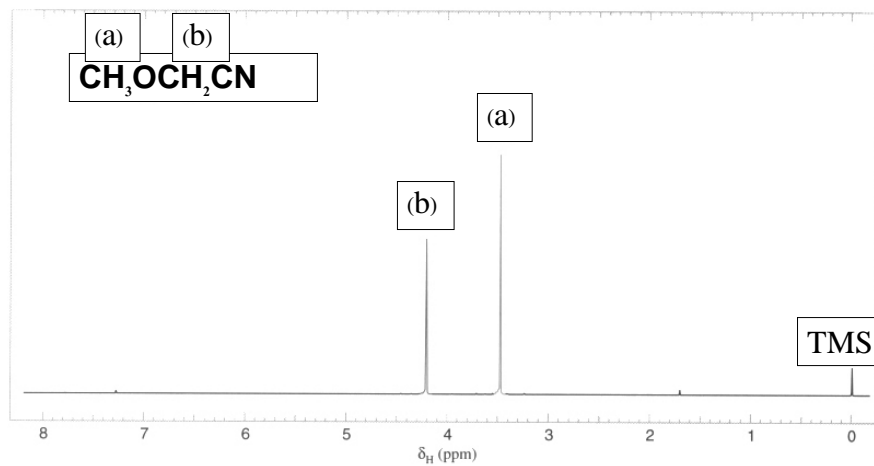
-โปรตอนที่มีกลุ่มอิเล็คตรอนล้อมรอบหนาแน่นมาก จะถูกบดบังมาก (shielded) ต้องใช้สนามแม่เหล็ก H_0 ที่มีความเข้มมากในการเกิด resonance --> high (up) field

-โปรตอนที่ถูกบดบังน้อย (deshielded) จะใช้สนามแม่เหล็ก H_0 ความเข้มน้อยในการเกิด resonance --> low (down) field

	$CHCl_3$	CH_2Cl_2	CH_3Cl	
● δ (ppm)	7.3	5.3	3.1	
	CH_3F	$(CH_3)_2O$	$(CH_3)_3N$	CH_3CH_3
● δ (ppm)	4.3	3.2	2.2	0.9

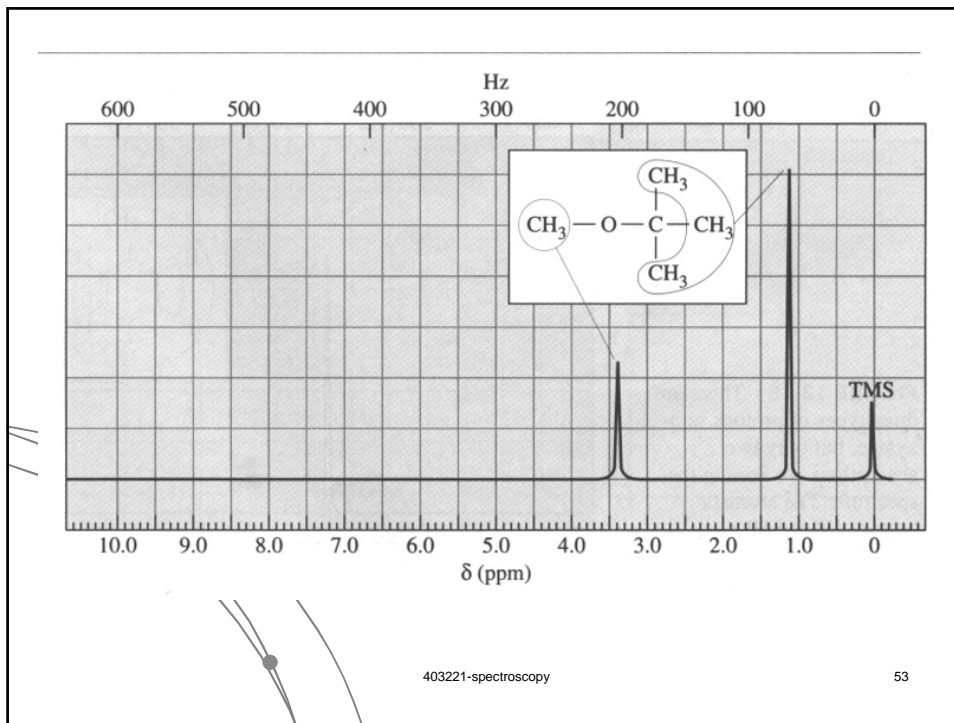
403221-spectroscopy

51

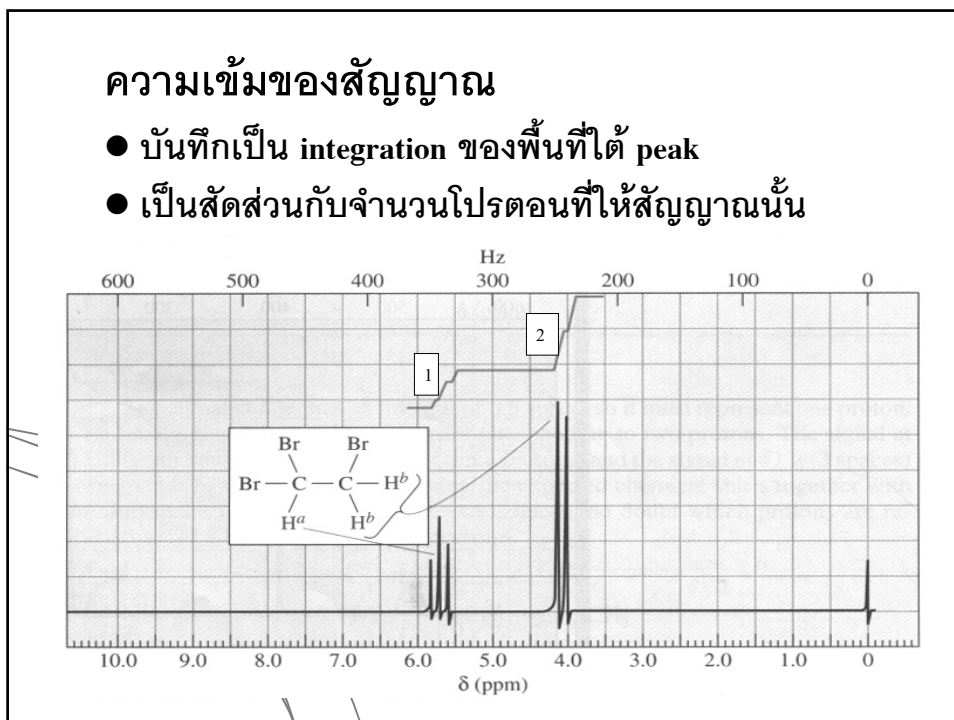
403221-spectroscopy

52

ความเข้มของสัญญาณ

- บันทึกเป็น integration ของพื้นที่ใต้ peak
- เป็นสัดส่วนกับจำนวนโปรตอนที่ให้สัญญาณนั้น

splitting ของสัญญาณ

- สนามแม่เหล็กที่เกิดจากโปรตอนข้างเคียงมีผลต่อโปรตอน
ที่สนใจ
- จำนวน peak ย่อยๆ ที่แตกออก => multiplicity
- multiplicity ของสัญญาณ
= จำนวน H ของคาร์บอนข้างเคียง + 1
- ระยะห่างระหว่าง peak ย่อยมีค่าเท่ากับ ค่า coupling
constant (J_{ab}) หน่วยเป็น Hz
- J_{ab} คือค่า coupling constant ระหว่างโปรตอนชนิด a และ b

403221-spectroscopy

55

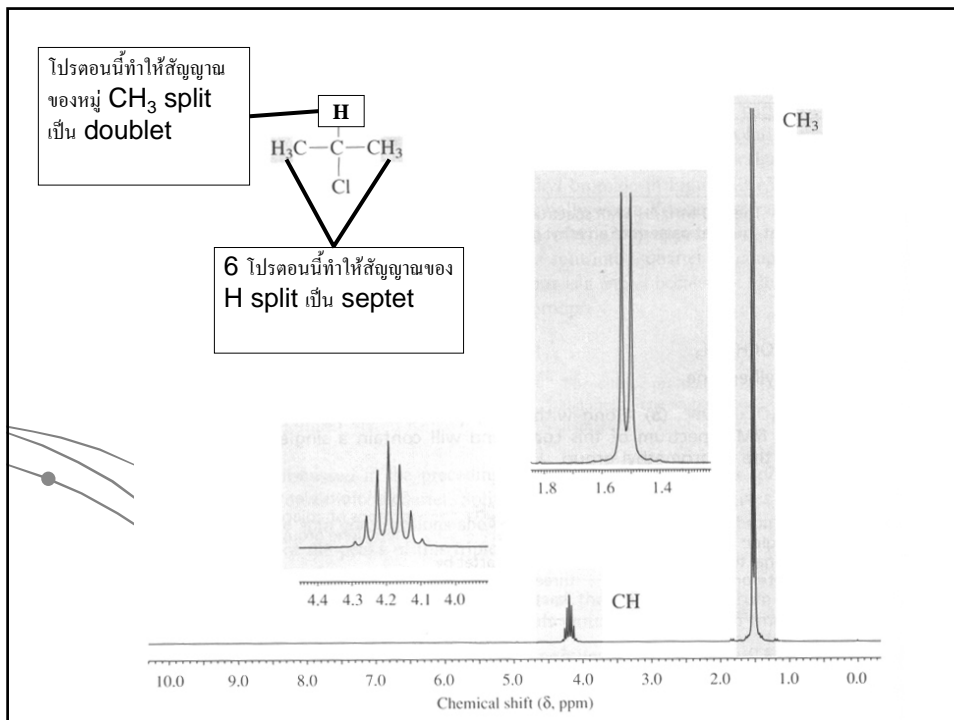
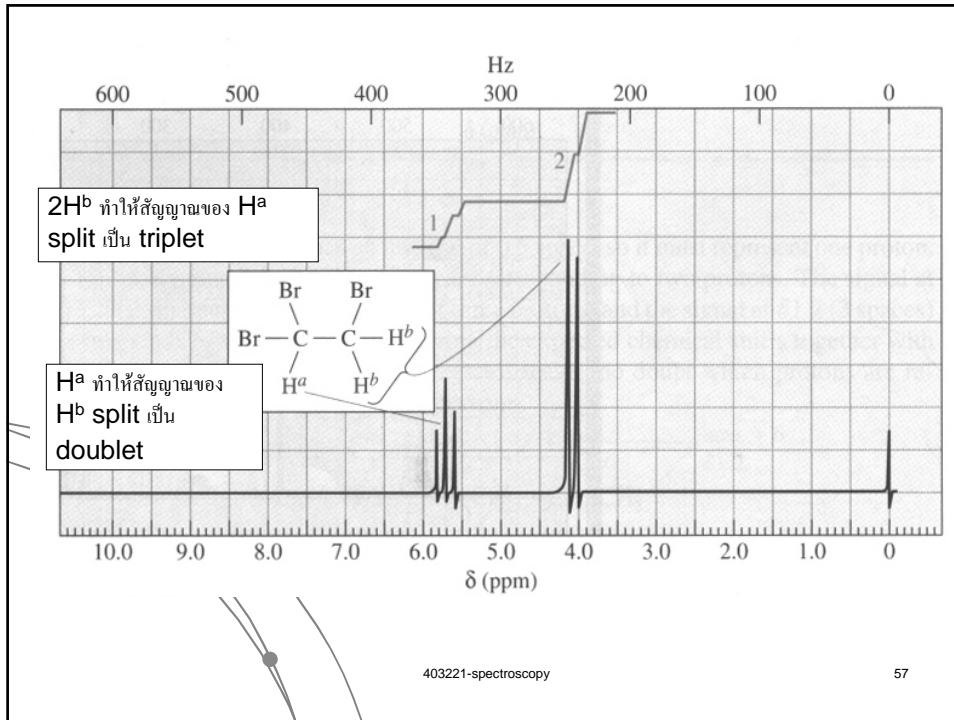
multiplicity

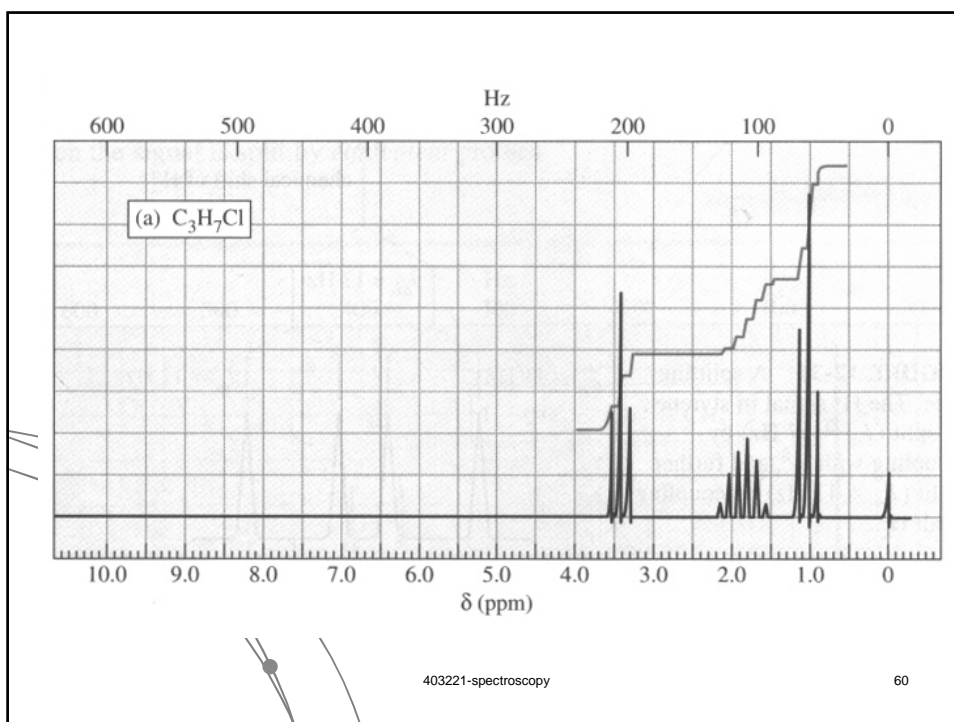
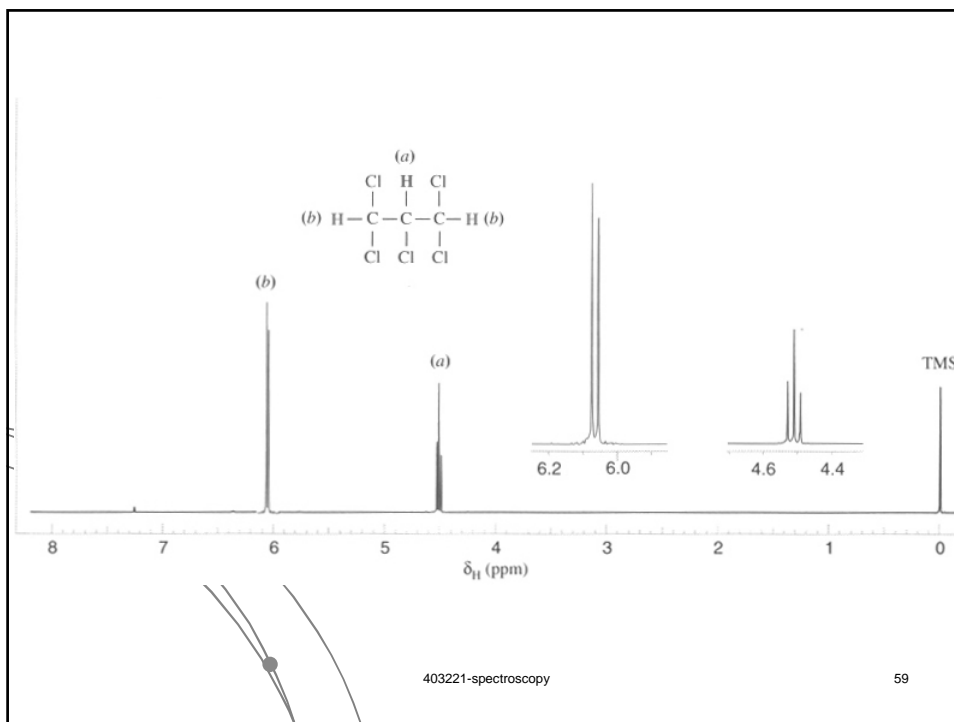
จำนวน H ข้างเคียง	multiplicity	อัตราส่วนความเข้ม ของ peak ย่อย
0	1, singlet	1
1	2, doublet	1:1
2	3, triplet	1:2:1
3	4, quartet	1:3:3:1
4	5, quintet	1:4:6:4:1
5	6, sextet	1:5:10:10:5:1
6	7, septet	1:6:15:20:15:6:1

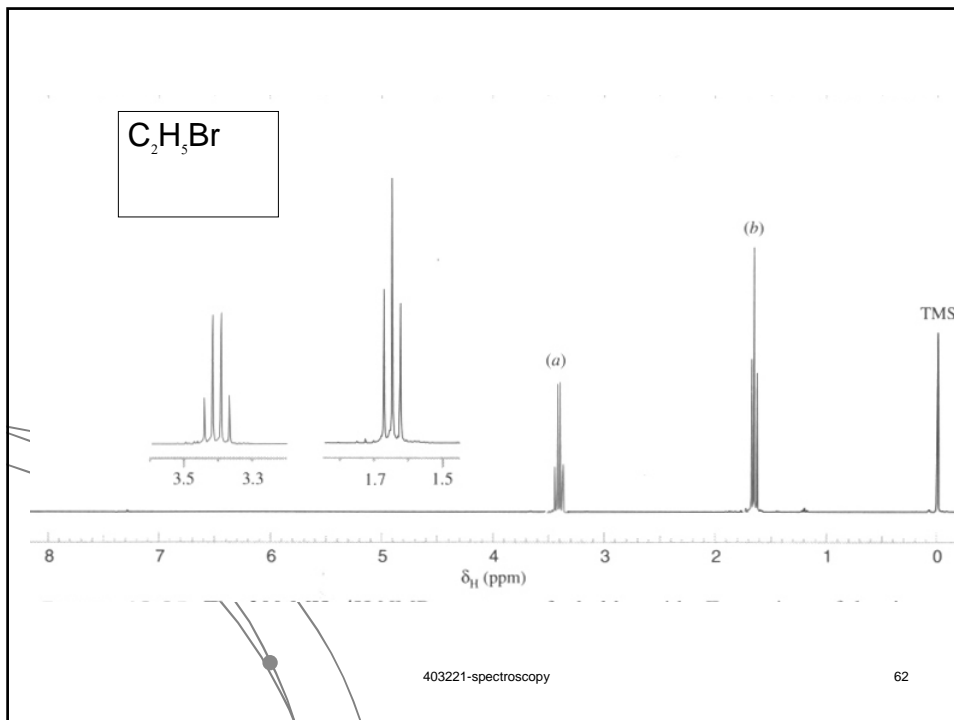
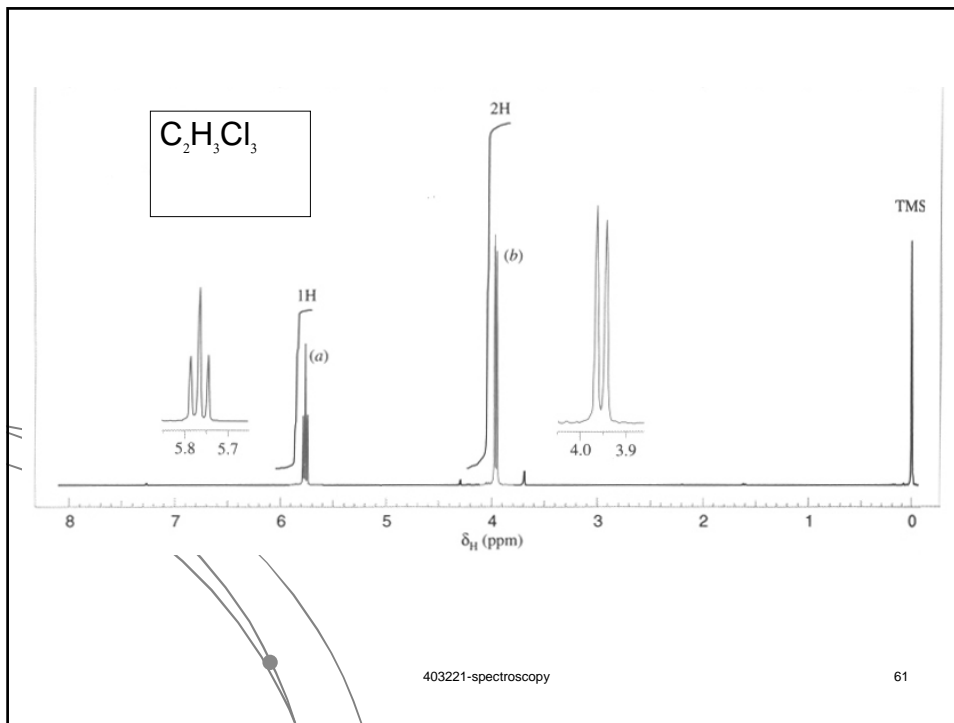
Quintet, sextet, septet เรียกรวมว่า multiplet

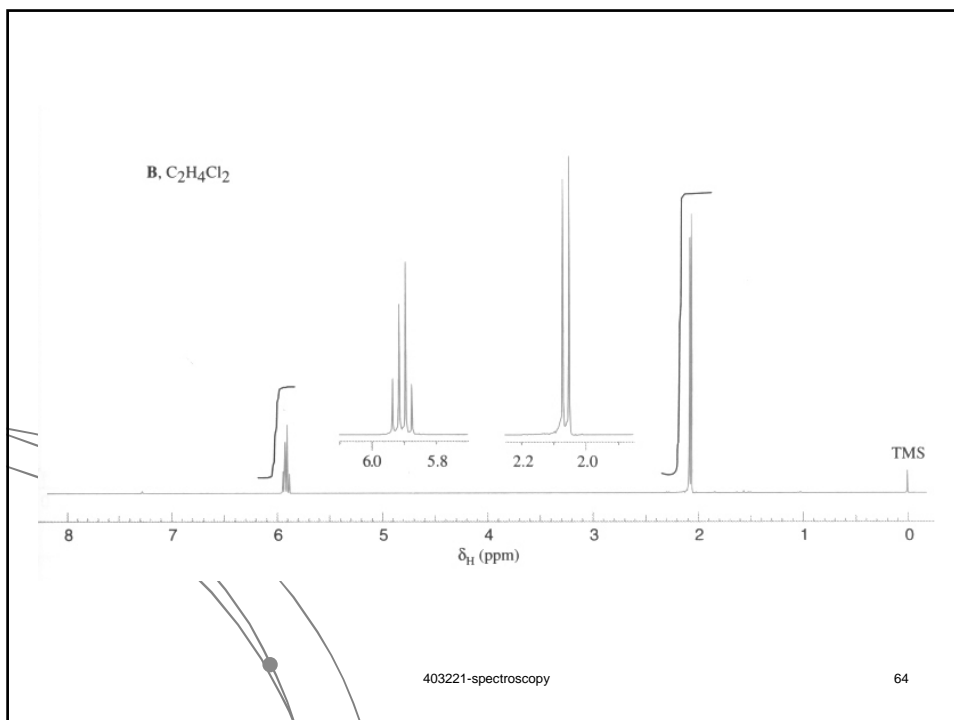
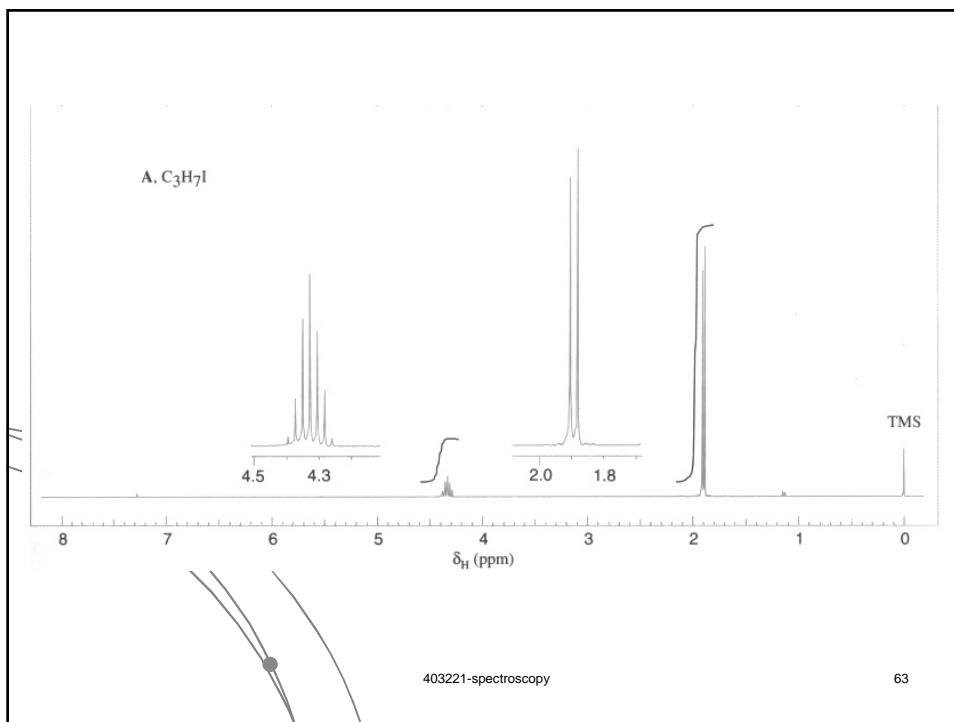
403221-spectroscopy

56

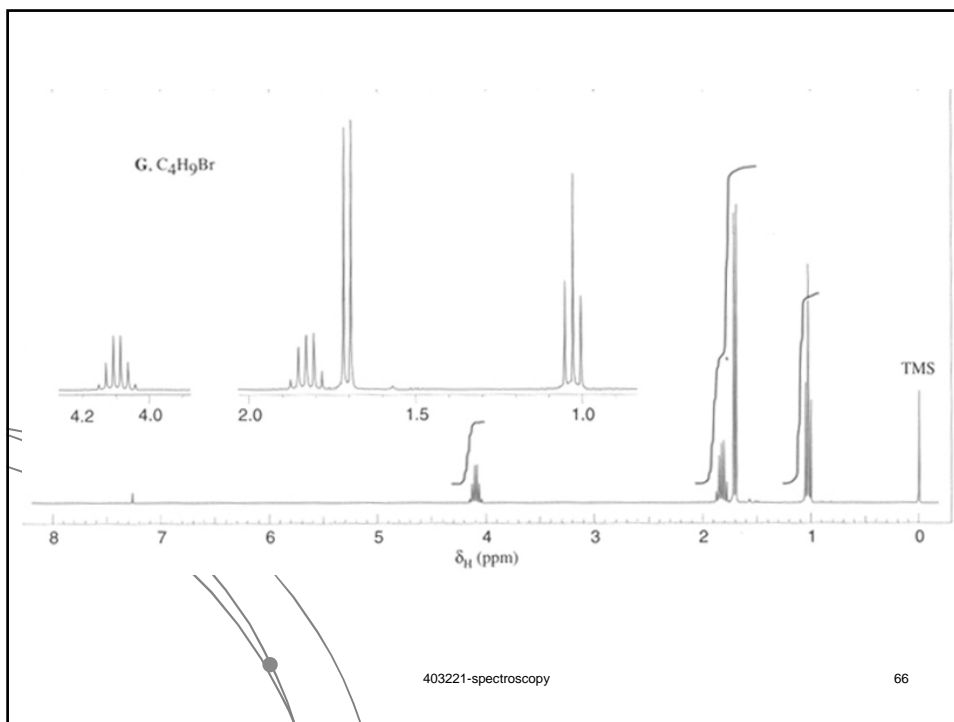
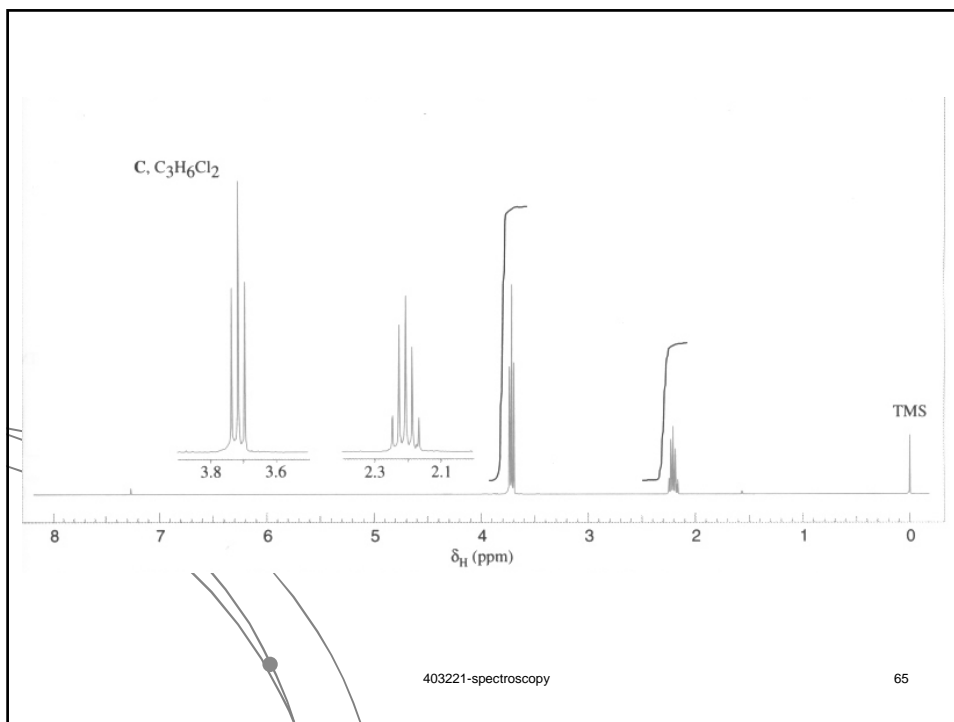

- NMR spectrum อาจบอกค่า chemical shift, multiplicities และ ความเข้มของแต่ละสัญญาณ โดยไม่แสดงรูป spectrum เช่น

- NMR spectrum ของสาร C_4H_9Br มีข้อมูลดังนี้

a. doublet, δ 1.04 ppm, 6H

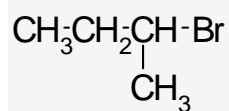
b. multiplet, δ 1.95 ppm, 1H

c. doublet, δ 3.33 ppm, 2H

403221-spectroscopy

67

- ทำนาย NMR spectrum ของสาร

403221-spectroscopy

68